RHIF YMCHWIL CYMDEITHASOL:

101/2023

DYDDIAD CYHOEDDI:

31/10/2023

Adolygiad o Sail Dystiolaeth y Sector Diwylliant yng Nghymru

Adroddiad Cam 1

Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn Saesneg.

This document is also available in English.

© Hawlfraint y Goron

ISBN Digidol 978-1-83504-943-3

Teitl: Adolygiad o Sail Dystiolaeth y Sector Diwylliant yng Nghymru
Is-deitl: Adroddiad Cam 1

Adroddiad gan:

alma economics

Adroddiad Ymchwil Llawn: Alma Economics (2023). *Adolygiad o Sail Dystiolaeth y Sector Diwylliant yng Nghymru - Adroddiad Cam 1*. Caerdydd: Llywodraeth Cymru, adroddiad GSR rhif 101/2023
Ar gael yn: https://www.llyw.cymru/adolygiad-o-sail-dystiolaeth-y-sector-diwylliant-yng-nghymru

Safbwyntiau'r ymchwilydd a fynegir yn yr adroddiad hwn ac nid o reidrwydd rhai Llywodraeth Cymru

Am ragor o wybodaeth cysylltwch ag:

Is-adran Ddiwylliant
Llywodraeth Cymru
Parc Cathays
Caerdydd CF10 3NQ

E-bost: diwylliantchwaraeon@llyw.cymru

Tabl cynnwys

1. Cyflwyniad 2
2. Methodoleg 4
3. Canfyddiadau 9
4. Casgliad o Gam 1 14
5. Argymhellion ar gyfer Cam 2 16
6. Atodiad: Ffynonellau data a thystiolaeth 18

1. Cyflwyniad

1.1 Mae'r Cytundeb Cydweithredu[1] a'r Rhaglen Lywodraethu wedi'i diweddaru[2] wedi ymrwymo i ddatblygu Strategaeth Ddiwylliant newydd i Gymru. Bydd y strategaeth yn canolbwyntio ar gefnogi a datblygu sectorau'r celfyddydau, diwylliant a threftadaeth, gan gynnwys rôl diwylliant wrth hybu iechyd a llesiant cadarnhaol, dysgu gydol oes a sgiliau, cefnogi datblygiadau digidol yng Nghymru, yr economi ymwelwyr, a'r iaith Gymraeg, ynghyd ag adeiladu cydnerthedd i alluogi adferiad effeithiol o'r pandemig Covid-19 a chyflawni gofynion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015[3].

1.2 Er mwyn datblygu Strategaeth Ddiwylliant newydd i Gymru, mae'n bwysig bod llunwyr polisi a rhanddeiliaid yn gallu cael gafael ar ddata ar faint, cyfansoddiad ac effaith y sector diwylliant. I gefnogi hyn, mae Llywodraeth Cymru wedi comisiynu Alma Economics i adolygu a mapio argaeledd data a thystiolaeth am y sector diwylliant yng Nghymru. Bydd hyn yn cynnwys nodi ac asesu ffynonellau presennol a bylchau tystiolaeth mewn gwybodaeth ar draws meysydd diwylliannol o ddiddordeb gan gynnwys Amgueddfeydd, y Celfyddydau, Llyfrgelloedd, Archifau a Threftadaeth.

1.3 Strwythurir yr adolygiad hwn ar draws dau gam. Mae cam cyntaf y gwaith ('Cam 1') yn cynnwys ymarfer cwmpasu i nodi ffynonellau data perthnasol a chynnal adolygiad cychwynnol o ddata presennol. Yn ogystal, bydd rhanddeiliaid allweddol yn cael eu cynnwys yn ystod y cam hwn i bennu'r pynciau sylfaenol a'r cwestiynau ymchwil i'w harchwilio yn ystod cam dilynol y gwaith ('Cam 2'). Bydd Cam 2 yn anelu at fapio'r holl ddata a ffynonellau tystiolaeth a nodwyd yn erbyn y prif bynciau a chwestiynau ymchwil a bennwyd yng Ngham 1. Yn ogystal, bydd adroddiad ystadegol manwl yn cael ei gynhyrchu, yn rhoi trosolwg cynhwysfawr o'r pum is-sector diwylliant yn seiliedig ar y data sydd ar gael.

[1] Y Cytundeb Cydweithio | LLYW.CYMRU
[2] Rhaglen lywodraethu: diweddariad | LLYW.CYMRU
[3] Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol | LLYW.CYMRU

1.4 Ar ôl cwblhau cam cyntaf yr ymchwil, mae’r adroddiad hwn yn manylu ar ganfyddiadau Cam 1 ac yn nodi’r cwestiynau ymchwil a argymhellir a’r cwmpas i fynd i’r afael ag ef yng Ngham 2.

1.5 Mae gweddill yr adroddiad hwn wedi'i strwythuro fel a ganlyn:

- Mae **Adran 2** yn manylu ar y fethodoleg a ddefnyddiwyd ar gyfer Cam 1 yr ymchwil.
- Mae **Adran 3** yn crynhoi canfyddiadau Cam 1.
- Mae **Adran 4** yn rhoi casgliadau allweddol o'r canfyddiadau.
- Mae **Adran 5** yn amlinellu argymhellion ar gyfer cwmpas Cam 2.
- Mae **Adran 6** yn atodiad ac yn cynnwys rhestr o ffynonellau data ychwanegol a thystiolaeth ar y sector diwylliant a adnabuwyd yng Ngham 1.

2. Methodoleg

2.1 Mae’r adran hon yn crynhoi’r dull a ddefnyddiwyd yng Ngham 1 yr adolygiad tystiolaeth. Cytunwyd ar y dull hwn gyda Llywodraeth Cymru ar ddechrau’r prosiect ac mae’n defnyddio dull dulliau cymysg. O ystyried y diffyg cwestiynau ymchwil ar gyfer Cam 1, ymgysylltwyd â swyddogion polisi Llywodraeth Cymru a rhanddeiliaid allanol drwy gydol y broses i fireinio cyfeiriad dadansoddiad Cam 1 a’r cwmpas posibl ar gyfer Cam 2. Mae’r camau a ganlyn yn amlinellu’r dull a ddefnyddiwyd.

Cam cwmpasu

2.2 Cynhaliwyd cam cwmpasu cychwynnol i ddarparu dealltwriaeth gyd-destunol bellach o'r sector diwylliant yng Nghymru. Roedd hyn yn cynnwys adolygu dogfennau polisi presennol i ddeall cwmpas yr is-sectorau dan sylw a nodi pynciau o ddiddordeb cychwynnol. Yn ystod y cam cwmpasu, darparwyd map data cychwynnol o ffynonellau presennol yn ymwneud â’r sector diwylliant gan Lywodraeth Cymru. Roedd hwn yn fan cychwyn ar gyfer ymchwil i'r ffynonellau tystiolaeth oedd ar gael.

Cyfweliadau cwmpasu

2.3 Cynhaliwyd cyfanswm o wyth cyfweliad cwmpasu gyda swyddogion Llywodraeth Cymru i ddarparu dealltwriaeth gychwynnol o argaeledd a defnydd ffynonellau data o safbwynt polisi. Cynhaliwyd y cyfweliadau hyn ag aelodau o Is-adran Ddiwylliant Llywodraeth Cymru a Cadw ac roeddent yn ymdrin â'r meysydd polisi a ganlyn: Strategaeth Ddiwylliant newydd i Gymru; Amgueddfeydd a Chasgliadau; Llyfrgelloedd ac Archifau; Digidol; Yr Amgylchedd a Threftadaeth Hanesyddol (Cadw); y Celfyddydau.

2.4 Roedd y cyfweliadau yn lled-strwythuredig ac yn cwmpasu'r meysydd trafod canlynol gyda chyfranogwyr:

- **Blaenoriaethau polisi allweddol a gwmpesir gan y maes polisi priodol**. Defnyddiwyd hwn i gael dealltwriaeth o’r mathau o gwestiynau ymchwil y gallai pob maes polisi fod â diddordeb ynddynt ac a oes unrhyw fylchau rhwng y cwestiynau ymchwil hyn ac argaeledd tystiolaeth a data.

- **Y mathau o ffynonellau data a ddefnyddir gan lunwyr polisi mewn perthynas â'r sector diwylliant, os o gwbl**. Helpodd hyn i nodi ffynonellau data ychwanegol a'r rhai a allai fod yn fwy o flaenoriaeth i lunwyr polisi.
- **Bylchau data allweddol a chyfyngiadau yn eu maes polisi**. Defnyddiwyd hwn i gefnogi'r gwaith o nodi bylchau tystiolaeth allweddol a chyfyngiadau ffynonellau presennol.

2.5 Caniataodd y cyfweliadau cwmpasu i ni nodi ffynonellau data, a defnyddiwyd dull 'pelen eira' i gefnogi'r dadansoddiad. Galluogodd hefyd ddealltwriaeth o'r cwestiynau ymchwil posibl a'r blaenoriaethau data ar gyfer pob maes polisi o fewn y sector diwylliant, a fydd yn y pen draw yn llywio ffocws Cam 2.

Cyfweliadau â rhanddeiliaid allanol

2.6 Trefnwyd pedwar cyfweliad ychwanegol gyda rhanddeiliaid allanol i roi cyd-destun pellach i weithgareddau casglu data eu sefydliadau priodol. Rhoddwyd Hysbysiad Preifatrwydd dwyieithog i bawb a gymerodd ran yn y cyfweliad a gofynnwyd am ganiatâd gwybodus ar ddechrau'r cyfweliad. Cytunwyd ar sgriptiau cyfweliad a oedd yn strwythuro'r cyfweliadau gyda Llywodraeth Cymru.

2.7 Roedd y drafodaeth yn canolbwyntio ar ddeall sut mae sefydliadau'r cyfranogwyr yn defnyddio a chasglu data, er mwyn nodi a ellid mynd i'r afael ag unrhyw un o'r bylchau data a nodwyd yn y cyfweliadau cwmpasu gyda'r gweithgareddau casglu data presennol. Fel gyda'r cyfweliadau cwmpasu, trafodwyd y defnydd o ddata a chwestiynau ymchwil allweddol gyda chyfranogwyr i nodi ffynonellau data ychwanegol a bylchau. Trafodwyd rhai o'r blaenoriaethau polisi a godwyd yn y cyfweliadau cwmpasu hefyd gyda rhanddeiliaid allanol i nodi a allai data a gedwir gan sefydliadau priodol gefnogi llunio polisïau.

Nodi ffynonellau data a strategaeth chwilio

2.8 Yn ogystal â'r ffynonellau data a ddarparwyd gan Lywodraeth Cymru a rhanddeiliaid, nodwyd ffynonellau data ychwanegol drwy weithredu strategaeth chwilio. Roedd y strategaeth chwilio yn seiliedig ar y protocol canlynol sy'n canolbwyntio ar nodi ffynonellau data meintiol ac ansoddol ar y sector diwylliant yng Nghymru. Yn ymarferol, roedd y chwiliad yn ailadroddol o ystyried y wybodaeth a

ddysgwyd drwy'r cyfweliadau, yn enwedig mewn perthynas â blaenoriaethau polisi ac ymchwil.

2.9 **Adolygiad o setiau data ac ystadegau cenedlaethol**: Roedd y ffrwd gyntaf yn cynnwys sgrinio setiau data cenedlaethol a gyhoeddir gan sefydliadau sy'n gyfrifol am gasglu, cydgrynhoi neu gyhoeddi data ac ystadegau yng Nghymru a'r DU. Roedd ein hadolygiad yn cynnwys yr 'Ystadegau ac ymchwil' a ddarparwyd gan llyw.cymru, Arolwg Cenedlaethol Cymru, StatsCymru, Data Cymru, Gwasanaeth Data'r DU, y Swyddfa Ystadegau Gwladol (ONS), Sectorau Amcangyfrifon Economaidd DCMS a Deall Cymdeithas (Astudiaeth Hydredol Aelwydydd y DU).

2.10 Roedd allweddeiriau chwilio yn cynnwys y pum is-sector o ddiddordeb (amgueddfeydd, y celfyddydau, llyfrgelloedd, archifau a threftadaeth), ond gwnaethom ganiatáu rhywfaint o hyblygrwydd, gan nad oedd y ffiniau â sectorau cysylltiedig eraill wedi'u diffinio'n glir nac yn gyson. Er enghraifft, mae data ar y sector twristiaeth yn aml yn rhoi cipolwg ar ymwelwyr ag amgueddfeydd, safleoedd treftadaeth neu leoliadau celfyddydol. Roedd y dull chwilio ar gyfer ystadegau SYG a DCMS yn cynnwys sgrinio'r setiau data allweddol (e.e., busnesau, GYC, cyflogaeth) i wirio a yw data'n cael ei ddadansoddi ar lefel ranbarthol – er mwyn cynnwys Cymru – ac i ddau ddigid cyntaf dosbarthiad diwydiant y sector, sef Codau 'SIC' (y ddau deulu o godau SIC o ddiddordeb yw '90 – Gweithgareddau creadigol, celfyddydol ac adloniant' a '91 – Llyfrgelloedd, archifau, amgueddfeydd a gweithgareddau diwylliannol eraill').

2.11 **Adolygu tystiolaeth gan sefydliadau**: Yn ail ffrwd y strategaeth chwilio, buom yn archwilio gwefannau sefydliadau allweddol yn sectorau diwylliant Cymru, gan sgrinio perthnasedd eu cyhoeddiadau ymchwil. Roedd y sefydliadau a gynhwyswyd gennym yn y chwiliad yn cynnwys y canlynol:

- **Amgueddfeydd:** Amgueddfeydd Cenedlaethol Cymru, Ffederasiwn Amgueddfeydd ac Orielau Celf Cymru a Chymdeithas yr Amgueddfeydd Annibynnol.
- **Y Celfyddydau**: Cyngor Celfyddydau Cymru a Chymru Greadigol. Er nad yw Cymru Greadigol wedi'i chynnwys yn Strategaeth Ddiwylliant Newydd Cymru, cydnabyddir y gallai fod rhywfaint o dystiolaeth gan Gymru Greadigol sy'n

berthnasol i'r strategaeth ac felly cafodd ei chynnwys yn y chwiliad. Dim ond tystiolaeth sy'n berthnasol i'r strategaeth fydd yn cael ei chynnwys.

- **Llyfrgelloedd**: Llyfrgell Genedlaethol Cymru a CILIP (cymdeithas llyfrgelloedd a gwybodaeth y DU).
- **Archifau**: Archifau Cymru a'r Gymdeithas Archifau a Chofnodion (ARA)
- **Treftadaeth**: Cadw, yr Ymddiriedolaeth Genedlaethol a Chronfa Dreftadaeth a Chomisiwn Brenhinol Henebion Cymru.

2.12 **Chwiliad cyffredinol am dystiolaeth**: Yn olaf, gwnaethom gyfres o chwiliadau gan ddefnyddio peiriannau chwilio i nodi data a thystiolaeth arall sydd ar gael nas cynhwyswyd yn y ddwy ffrwd chwilio flaenorol. Mae'r tabl isod yn dangos y cyfuniadau o eiriau allweddol a ddefnyddiwyd i redeg y chwiliadau. Rhoddwyd pob cyfuniad o eiriau allweddol yn y pedwar categori yn y peiriant chwilio a chafodd y prif ganlyniadau eu sgrinio â llaw.

Geiriau allweddol	Termau chwilio
Gair allweddol 1 – Prif feysydd	museums, arts, libraries, archives, heritage
Gair allweddol 2 – Prif destunau	visitors, attendance, audience, users,engagement, participation, industry, sector, organisations, enterprises,workforce, skills, employees
Gair allweddol 3 – Targed ymchwil	data, report, research, survey, questionnaire, study, statistics, review, findings, publications
Gair allweddol 4 – Sgôp cyffredinol	Wales, UK

2.13 Hidlwyd y dystiolaeth a nodwyd drwy’r cyfweliadau a’r tair strategaeth chwilio yn unol â dau brif ddimensiwn ein meini prawf cynnwys/eithrio:

- **Darparu data sylfaenol**. Nod ein chwiliad cwmpasu oedd casglu ffynonellau tystiolaeth sy’n darparu gwybodaeth newydd am y sector diwylliant yng

Nghymru, a gasglwyd oddi wrth (neu am) y sefydliadau a'r gweithwyr yn y sector a'u hymwelwyr, defnyddwyr a chynulleidfaoedd. Felly, fe wnaethom eithrio pob cyhoeddiad nad oedd yn cynnwys casglu data sylfaenol neu gronni data a fyddai fel arall yn anhygyrch. Roedd hyn yn cynnwys adroddiadau ansoddol; cyhoeddiadau ymchwil a ddadansoddodd setiau data presennol yn hytrach na darparu gwybodaeth newydd; ac adroddiadau y gellid eu cyrchu trwy wal dâl yn unig (fodd bynnag, cynhwyswyd rhai ffynonellau y talwyd amdanynt yn fyr yn y canfyddiadau, pan y cawsant eu darparu gan Lywodraeth Cymru).

- **Cwmpas daearyddol**. Cyfyngwyd ein cwmpas daearyddol i Gymru. Fodd bynnag, gwnaethom gynnwys rhai ffynonellau ar gyfer y DU gyfan a allai gynnwys casglu data sy'n benodol i Gymru (hyd yn oed os nad o reidrwydd yn adrodd i'r lefel hon), y gellir felly eu dadgyfuno.

Adolygu ac asesu ffynonellau data

2.14 Cafodd ffynonellau data a thystiolaeth a nodwyd drwy'r gweithgareddau casglu gwybodaeth a ddisgrifiwyd uchod eu coladu i Daflen Echdynnu Ymchwil (RES) a oedd yn cofnodi crynodeb o bob ffynhonnell ddata, gan gynnwys is-set o'r sector diwylliant a gynhwyswyd, y boblogaeth darged, dangosyddion a phynciau allweddol, amlder y casglu data a'r dyddiad cyhoeddi olaf. Cynhaliwyd asesiad lefel uchel o berthnasedd y ffynonellau data yn erbyn cwmpas y prosiect. Er enghraifft, fe wnaethom dynnu sylw at (i) cyhoeddiadau nad ydynt yn adrodd ar ganlyniadau sy'n benodol i Gymru ond sydd ond wedi'u cronni ar gyfer y DU gyfan neu ar gyfer Cymru a Lloegr, (ii) pan gaiff canlyniadau eu cronni yn ôl categorïau nad ydynt yn cyd-fynd yn berffaith â'r pum is-sector o ddiddordeb ar gyfer yr ymchwil hwn, a (iii) ffynonellau sydd y tu ôl i wal dâl yn gyfan gwbl neu'n rhannol (efallai na fydd unrhyw dystiolaeth y tu ôl i wal dâl yn cael ei dal yn y dadansoddiad yng Ngham 2 y prosiect os nad yw'n hygyrch ar gyfer yr ymchwil). At ei gilydd, nodwyd 39 o ffynonellau, a chafodd 13 ohonynt eu cynnwys yn y gwaith mapio data cychwynnol a ddarparwyd gan Lywodraeth Cymru.

3. Canfyddiadau

3.1 Mae'r adran hon yn manylu ar ganfyddiadau Cam 1, yn dilyn gweithredu'r fethodoleg a ddisgrifiwyd yn yr adran flaenorol.

Canfyddiadau o'r cyfweliadau

3.2 Canlyniad craidd y cyfweliadau a gynhaliwyd gyda swyddogion Llywodraeth Cymru a rhanddeiliaid allanol allweddol oedd nodi ffynonellau data a thystiolaeth am y sector diwylliant yng Nghymru. Buom yn trafod â'r cyfweleion pa ddata y mae eu hadrannau neu sefydliadau'r llywodraeth yn ei gasglu a/neu'n ei brynu, pa adroddiadau monitro (os o gwbl) y maent yn eu cynhyrchu, a pha brosiectau ymchwil (os o gwbl) sy'n cael eu cynnal ar hyn o bryd neu sydd wedi'u cynnal yn ddiweddar. Cynhwysir y data a'r dystiolaeth a nodwyd drwy'r cyfweliadau hyn sydd ar gael i'r cyhoedd (neu sydd wedi'u rhannu â ni gan y cyfweleion) yn y rhestr o ffynonellau data a thystiolaeth yn yr Atodiad.

3.3 Trwy'r cyfweliadau, casglwyd gwybodaeth hefyd am y prif flaenoriaethau polisi ym mhob is-sector diddordeb, yn ogystal â phynciau ymchwil allweddol a chwestiynau y byddai'r cyfweleion yn dymuno eu harchwilio, sy'n helpu i ddeall pa fylchau yw'r rhai mwyaf brys yn y dystiolaeth sydd ar gael ar hyn o bryd. Rhoddir trosolwg o'r pwyntiau trafod allweddol yn y tabl isod.

Thema	Prif bwyntiau trafod
Amgueddfeydd a chasgliadau	**Blaenoriaethau polisi**: • Creu amgueddfa bêl-droed i Gymru. • Sicrhau bod hanes a diwylliant pobl dduon, Asiaidd a lleiafrifoedd ethnig yn cael eu cynrychioli. • Cefnogi datblygiad amgueddfeydd lleol. • Ehangu gweithlu'r amgueddfeydd lleol, gan sicrhau mwy o gynrychiolaeth o leiafrifoedd ethnig ac amrywiaeth, hefyd drwy eu helpu i recriwtio gwirfoddolwyr. • Gwella sgiliau digidol y gweithlu. • Cynyddu nifer ac amrywiaeth yr ymwelwyr. • Ehangu'r casgliadau a sicrhau cynrychiolaeth lleiafrifoedd ethnig ac amrywiaeth o fewn y casgliadau. • Cefnogi a chyfrannu at gyfres o amcanion strategol cenedlaethol, megis gwella iechyd a llesiant ar draws y

Thema	Prif bwyntiau trafod
	boblogaeth, cynaliadwyedd, a datgarboneiddio, cefnogi Cynllun Gweithredu Gwrth-hiliaeth Cymru a Chynllun Gweithredu LGBTQ+ Cymru. **Pynciau ymchwil allweddol/cwestiynau i'w harchwilio:** • Effaith ymweld ag amgueddfeydd a chymryd rhan mewn gweithgareddau o fewn amgueddfeydd ar iechyd a llesiant. • Enillion economaidd a chymdeithasol o fuddsoddi mewn amgueddfeydd. • Effaith a risgiau sy'n gysylltiedig â chyllid cyfyngedig ar feysydd fel ehangu a chynnal casgliadau, a dimensiwn ac ansawdd y gweithlu. • Cymharu perfformiad amgueddfeydd lleol Cymru â sectorau amgueddfeydd lleol y tu allan i Gymru.
Llyfrgelloedd ac Archifau	**Blaenoriaethau polisi:** • Ar gyfer archifau, mae'r prif flaenoriaethau polisi yn ymwneud â datblygu'r gallu i storio a rheoli cynnwys digidol ac i ddarparu mynediad i ddefnyddwyr o bell. • I lyfrgelloedd, gan eu bod ar fin gweithredu system rheoli llyfrgell ddigidol integredig ar gyfer holl lyfrgelloedd cyhoeddus Cymru, y brif flaenoriaeth polisi yw datblygu'r gallu i gasglu a dadansoddi'r data a gynhyrchir drwy'r system newydd. **Pynciau ymchwil allweddol/cwestiynau i'w harchwilio:** • Meincnodi gyda gwasanaethau a ddarperir gan lyfrgelloedd ac archifau y tu allan i Gymru. • Tueddiadau o ran galw ac anghenion defnyddwyr, a boddhad defnyddwyr. • Statws casgliadau archifau yng Nghymru (beth mae archifau'n ei gasglu, pa gasgliadau sy'n cael eu catalogio, i ba raddau mae casgliadau'n cael eu digideiddio, pa mor hygyrch ydyn nhw, ac ati). • Arferion da ac achosion busnes ar gyfer digideiddio llyfrgelloedd ac archifau.
Treftadaeth	**Blaenoriaethau polisi:** • Gwella canlyniadau cymdeithasol (e.e., ymgysylltu â'r gymuned, amrywiaeth ymwelwyr a'r gweithlu, cynwysoldeb, ac ati). • Cynaliadwyedd ariannol gweithrediadau treftadaeth. • Cyfraniad safleoedd treftadaeth i economïau lleol a buddion economaidd ehangach ar lefel genedlaethol.

Thema	Prif bwyntiau trafod
	• Yr amgylchedd a newid yn yr hinsawdd (gan ystyried effaith gweithrediadau treftadaeth ar yr amgylchedd ac effaith newid hinsawdd ar gadwraeth treftadaeth). **Pynciau ymchwil allweddol/cwestiynau i'w harchwilio:** • Proffiliau ymwelwyr ar draws y gwahanol safleoedd treftadaeth a'r prif rwystrau i ymweld â safleoedd treftadaeth ar gyfer gwahanol grwpiau poblogaeth. • Effaith safleoedd treftadaeth ar economïau lleol. • Manteision economaidd ehangach cadwraeth treftadaeth ar lefel genedlaethol. • Esblygiad enwau lleoedd mewn perthynas â chadwraeth yr iaith Gymraeg. • Effeithiau newid hinsawdd ar safleoedd treftadaeth. • Cysylltiadau rhwng ymweliadau â safleoedd treftadaeth a llesiant. • Sut y gall y dreftadaeth gefnogi Cynllun Gweithredu Gwrth-hiliaeth Cymru.
Y Celfyddydau	**Blaenoriaethau polisi:** • Hyrwyddo creadigrwydd. • Ehangu ymgysylltiad trwy gyrraedd y cymunedau hynny y mae'r celfyddydau wedi methu'n gyson ag ymgysylltu â nhw. • Hyrwyddo'r Gymraeg drwy wneud y mwyaf o gyfleoedd i sefydliadau'r sector i ddysgu, defnyddio a rhannu'r Gymraeg a'i diwylliant. • Cymryd perchnogaeth o'r argyfyngau hinsawdd a natur, trwy weithredu sy'n gynaliadwy yn gymdeithasol, yn amgylcheddol ac yn foesegol. • Sicrhau bod llwybrau sy'n galluogi pobl o bob cefndir i ddatblygu creadigrwydd, sgiliau ac arweinyddiaeth. • Hyrwyddo trawsnewid trwy achub ar gyfleoedd newydd, cymryd risgiau a bod yn ymatebol i newid. **Prif bynciau ymchwil:** • Digideiddio'r sefydliadau yn y sector a sgiliau digidol y gweithlu. • Yn gyffredinol, sut i weithio tuag at y blaenoriaethau polisi.
Datblygu digidol	**Blaenoriaethau polisi:** • Rhannu data a gwybodaeth ar draws sefydliadau yn y sector diwylliant.

Thema	Prif bwyntiau trafod
	• Asesu a gwella sgiliau digidol y gweithlu. • Creu pwynt mynediad unigryw i gasgliadau digidol amgueddfeydd, llyfrgelloedd ac archifau, gan gynnwys cyfuno metadata. • Cysoni protocolau ar gyfer digideiddio a storio asedau digidol ar draws sefydliadau yn y sector. • Defnyddio cyfryngau digidol i hybu diwylliant Cymru ledled y byd. • Casglu mwy o wybodaeth am lywodraethu data gan sefydliadau sy'n derbyn arian cyhoeddus i ddatblygu cynnwys digidol. **Pynciau ymchwil allweddol/cwestiynau i'w harchwilio:** • Beth yw'r prif fylchau o ran sgiliau digidol yn y gweithlu, a sut ddylai gweithlu'r sector diwylliant edrych yn y dyfodol? • Sut gall digidol gefnogi datgarboneiddio? • Sut beth fydd galw gan y gynulleidfa yn y dyfodol, a beth sydd ei angen i addasu'r arlwy diwylliannol?

Nodi ac asesu ffynonellau data

3.4 Yn gyffredinol, nodwyd 39 o ffynonellau data a thystiolaeth, a chafodd 13 ohonynt eu cynnwys yn y gwaith mapio data cychwynnol a ddarparwyd gan Lywodraeth Cymru ar ddechrau'r adolygiad. Ceir rhestr o'r ffynonellau data hyn yn yr Atodiad.

3.5 Er gwaethaf y gwahaniaeth yn y ffynonellau data ychwanegol a ganfuwyd o gymharu â'r hyn a gynhwyswyd yn y gwaith mapio data cychwynnol a ddarparwyd gan Lywodraeth Cymru, roedd yr olaf yn fan cychwyn defnyddiol ar gyfer yr adolygiad ac yn manylu ar nifer o ffynonellau data a fyddai'n arbennig o bwysig i lunwyr polisi.

3.6 Mae pedwar prif faes cwmpas a arweiniodd at nodi'r ffynonellau ychwanegol a adnabuwyd drwy'r adolygiad, yn ogystal â gwaith mapio cychwynnol Llywodraeth Cymru. Yn gyntaf, canolbwyntiodd y gwaith mapio data ar ffynonellau data a gynhyrchwyd gan lond llaw o sefydliadau, sef Croeso Cymru, Llywodraeth Cymru, CIPFA, Cyngor Celfyddydau Cymru, Cymdeithas Prif Atyniadau Ymwelwyr ac Adran dros Ddiwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon Llywodraeth y DU (DCMS). Ehangodd yr adolygiad data y chwiliad y tu hwnt i'r sefydliadau hyn ac felly

roeddem yn gallu nodi data a gynhyrchwyd o feysydd eraill a allai fod yn llai adnabyddus.

3.7 Yn ail, nid oedd y mapio data cychwynnol yn cynnwys data ar y sector treftadaeth. Roedd y cyfweliadau yn arbennig o ddefnyddiol o ran nodi data a thystiolaeth berthnasol yn y maes hwn. Yn drydydd, roedd y cyfweliadau'n cefnogi nodi data sy'n gysylltiedig â meysydd diddordeb ychwanegol a chwestiynau ymchwil nad ydynt efallai wedi'u hystyried yn y mapio cychwynnol. Roedd ymgysylltu â rhanddeiliaid hefyd yn helpu i nodi ffynonellau data a allai fod yn llai adnabyddus ond a allai barhau i roi gwerth cynyddol i'r map data. Yn olaf, canfu'r adolygiad o'r mapio rai ffynonellau data y barnwyd nad oeddent yn berthnasol neu'n ddefnyddiol, gan nad yw'n cynnwys data gan drigolion Cymru na dadansoddiad o leoliadau Cymreig.

4. Casgliad o Gam 1

4.1 Mae ein canfyddiadau'n awgrymu bod tystiolaeth a data ar y sector diwylliant yng Nghymru yn bodoli; fodd bynnag, mae argaeledd ac ansawdd data yn amrywio ar draws pob un o'r is-sectorau diwylliant ac efallai na fyddant o reidrwydd yn cael eu diweddaru o bryd i'w gilydd yn y dyfodol. Mae'r anghysondeb o ran argaeledd ac ansawdd tystiolaeth ar draws yr is-sectorau yn rhannol adlewyrchu gwahanol gylchoedd gwaith y sefydliadau casglu data perthnasol a chwmpas y gweithgareddau y maent yn eu goruchwylio. At hynny, weithiau mae diffyg dadgyfuno rhanbarthol mewn data ac ystadegau sy'n ymwneud â'r sector diwylliannol yn y DU, sy'n rhwystro arsylwi ar fetrigau sy'n benodol i Gymru. Mae hyn yn cyflwyno heriau o ran gallu llunwyr polisi i ddeall yn hawdd argaeledd y data a'r dystiolaeth sydd ar gael.

4.2 Fel y nodir isod, mae'r adolygiad yn nodi tri defnydd posibl o'r sylfaen dystiolaeth ar gyfer Strategaeth Ddiwylliant newydd Cymru a sut mae hyn yn ysgogi argymhellion allweddol ar gyfer cwmpas Cam 2 yr adolygiad:

Datblygu polisi a strategaeth

4.3 Mae canfyddiadau Cam 1 yn amlygu pwysigrwydd tystiolaeth ar faint, cyfansoddiad ac effaith y sector diwylliant ar gyfer datblygu Strategaeth Ddiwylliant newydd i Gymru. Canfu'r cyfweliadau y byddai tystiolaeth o'r fath yn debygol o fod yn hollbwysig i helpu llunwyr polisi i lywio cyfeiriad polisi yn y dyfodol ym mhob un o'r is-sectorau diwylliant, gyda rhai o'r meysydd hyn yn mynd trwy newid sylweddol a fydd yn gofyn am ddull gweithredu sy'n seiliedig ar dystiolaeth. O'r herwydd, bydd datblygu Strategaeth Ddiwylliant newydd i Gymru yn gofyn am drosoli'r sylfaen dystiolaeth, a fydd ynddi'i hun yn gofyn am ddeall argaeledd tystiolaeth o'r fath. Mae hyn yn awgrymu **y dylai Cam 2 gynnwys mapio data yn erbyn blaenoriaethau polisi,** ar gyfer pob un o'r is-sectorau diwylliant, i gefnogi'r gwaith o lunio polisïau ar sail tystiolaeth.

Blaenoriaethau ymchwil yn y dyfodol

4.4 Roedd y cyfweliadau hefyd yn awgrymu pwysigrwydd gallu nodi unrhyw fylchau neu gyfyngiadau yn y sylfaen dystiolaeth, gan y bydd hyn yn pennu gweithgareddau

ymchwil Llywodraeth Cymru yn y dyfodol i gefnogi llunio polisïau yn y pen draw. Mae'n bwysig felly y **dylai Cam 2 gynnwys nodi bylchau data** a pha mor ymarferol yw mynd i'r afael â'r rhain gyda'r gweithgareddau casglu data presennol.

Monitro a gwerthuso

4.5 Ar ddiwedd Cam 1, mae Strategaeth Ddiwylliant newydd i Gymru yn cael ei datblygu. Er bod manylion y strategaeth yn cael eu pennu ar hyn o bryd, mae'n bwysig bod Llywodraeth Cymru yn ystyried y cynllun ar gyfer monitro a gwerthuso effaith y strategaeth fel rhan o'r adolygiad tystiolaeth o'r sector diwylliant. Bydd hyn yn sicrhau bod unrhyw gynllun monitro a gwerthuso yn y dyfodol yn defnyddio data hysbys a fydd ar gael yn ddigonol ar gyfer gweithgareddau monitro a gwerthuso yn y dyfodol, yn ogystal â diffinio llwyddiant y Strategaeth Ddiwylliant newydd i Gymru. Felly, **dylai Cam 2 flaenoriaethu dangosyddion allweddol a pharhau i fapio'r rhain ar draws pob un o'r is-sectorau diwylliant**. Y dangosyddion hyn fydd y rhai a ystyrir fel y rhai pwysicaf ar gyfer llunio polisi a byddent yn debygol o gael eu cynnwys ym monitro a gwerthuso'r strategaeth.

5. Argymhellion ar gyfer Cam 2

5.1 Mae canfyddiadau Cam 1 yn cymell tri amcan Cam 2:

I. Cynnal adolygiad a mapio data a thystiolaeth yn erbyn pynciau allweddol o ddiddordeb i gefnogi llunio polisïau sy'n seiliedig ar dystiolaeth.

II. Nodi bylchau a chyfyngiadau allweddol yn y sylfaen dystiolaeth bresennol i gefnogi blaenoriaethu a chynllunio gweithgareddau ymchwil yn y dyfodol.

III. Darparu trosolwg ystadegol o'r sector diwylliant ac is-sectorau ar draws pynciau allweddol o ddiddordeb.

Cwestiynau ymchwil arfaethedig

5.2 Yn seiliedig ar yr amcanion a ddisgrifiwyd uchod, cynigir y ddau ganlyniad canlynol a chwestiynau ymchwil cysylltiedig ar gyfer Cam 2:

5.3 ***Canlyniad 1: Mapio data yn erbyn dangosyddion blaenoriaeth a blaenoriaethau polisi***, sy’n ceisio ateb y cwestiynau canlynol:

1. Ar gyfer pob is-sector diwylliant, pa fetrigau sydd ar gael ar gyfer y canlynol:

- Dangosyddion blaenoriaeth, er enghraifft:
    - Defnyddwyr / ymwelwyr / mynychwyr
    - Gweithlu
    - Sefydliadau
- Blaenoriaethau polisi, er enghraifft:
    - Effaith amgylcheddol a datgarboneiddio
    - Sgiliau digideiddio a digidol
    - Yr Iaith Gymraeg
    - Effeithiau ar lesiant
    - Cyfraniad i economïau lleol
    - Hyrwyddo amrywiaeth/cynhwysiant ac ymgysylltu a chyfranogiad grwpiau nodweddion gwarchodedig

- Cynrychiolaeth Pobl Dduon, Asiaidd a Lleiafrifoedd Ethnig
- Prawfesur cefn gwlad.

2. Pa fylchau sy'n bodoli? Pa ddangosyddion sydd heb eu mesur ar hyn o bryd?
3. Beth yw'r prif gyfyngiadau ar ffynonellau data a thystiolaeth bresennol?

Bydd angen blaenoriaethu'r union ddangosyddion (e.e. 'ymwelwyr') a metrigau cysylltiedig (e.e. 'nifer neu ganran yr ymwelwyr') yr ymchwiliwyd iddynt, a chytuno arnynt gyda Llywodraeth Cymru, yn ogystal â'r blaenoriaethau polisi.

5.4 ***Canlyniad 2: Dadansoddiad o ddata presennol***, yn seiliedig ar fetrigau wedi'u blaenoriaethu ac ystadegau o ddiddordeb. Gallai hyn gynnwys datblygu crynodeb ystadegol o'r sector diwylliant. Rydym yn rhagweld y bydd yr adroddiad hwn yn crynhoi ystadegau allweddol fel y canlynol, yn amodol ar gytundeb gyda Llywodraeth Cymru ac argaeledd data.

- Nifer y defnyddwyr neu ymwelwyr yn y sector diwylliant, fesul is-sector, gan ddal demograffeg allweddol lle bo modd.
- Nifer y gweithwyr yn y sector diwylliant, fesul is-sector a gradd gweithiwr lle bo modd.
- Twf y sector diwylliant, er enghraifft yn ôl defnyddwyr a gweithwyr.
- Nifer a dosbarthiad daearyddol sefydliadau yn y sector
- Maint y sector diwylliant o ran gwerth ychwanegol crynswth, gwariant neu refeniw.

6. Atodiad: Ffynonellau data a thystiolaeth

Rhif cyfeirnod mewnol	Teitl	Sefydliad	5 prif maes diddordeb a gynhwyswyd	Y flwyddyn olaf (neu unig flwyddyn) a gynhwyswyd
1	Arolwg Ymwelwyr Cymru	Paratowyd gan Beaufort Research i Groeso Cymru	Amgueddfeydd Treftadaeth	2019
2	Arolwg Ymwelwyr Cymru – Ffocws ar amgueddfeydd	Paratowyd gan Beaufort Research ar gyfer Is-adran Amgueddfeydd, Archifau a Llyfrgelloedd LIC	Amgueddfeydd	2019
3	Arolwg Cenedlaethol Cymru	Llywodraeth Cymru	Amgueddfeydd Y Celfyddydau Llyfrgelloedd Archifau Treftadaeth	2018-19
4	Sbotolau ar Amgueddfeydd	Llywodraeth Cymru	Amgueddfeydd	2015
5	Ystadegau Gwasanaethau Archifau	Cynhyrchwyd gan CIPFA ar gyfer Adran Ddiwylliant LIC (talwyd am danysgrifiad)	Archifau	2017-18
6	Ystadegau Llyfrgell Gyhoeddus	Cynhyrchwyd gan CIPFA ar gyfer Adran Ddiwylliant LIC (talwyd am danysgrifiad)	Llyfrgelloedd	2019-20
7	Safonau Llyfrgelloedd Cyhoeddus Cymru	Llywodraeth Cymru	Llyfrgelloedd	2019-20
8	Arolwg Omnibws Cymru – Oedolion yn ymgysylltu â'r Celfyddydau	Cyngor Celfyddydau Cymru	Y Celfyddydau	2020
9	Arolwg Omnibws Plant	Cyngor Celfyddydau Cymru	Y Celfyddydau	2019
10	Arolwg Portffolio Celfyddydau Cymru	Cyngor Celfyddydau Cymru	Y Celfyddydau	2019-20
11	Arolwg o Ymwelwyr ag Archifau'r DU (CIPFA)	Cymdeithas Archifau a Chofnodion (DU ac Iwerddon)	Archifau	2018
12	Arolygon Gwasanaethau Ymholi o Bell (CIFPA)	Cymdeithas Archifau a Chofnodion (DU ac Iwerddon)	Archifau	2021
13	Traciwr Adfer Atyniad ALVA	Cymdeithas Prif Atyniadau Ymwelwyr (ALVA)	Amgueddfeydd Treftadaeth	2021
14	Amcangyfrifon Economaidd Sector DCMS	DCMS	Amgueddfeydd Y Celfyddydau Llyfrgelloedd Archifau Treftadaeth	2022
15	Amcangyfrifon Economaidd	DCMS	Y Celfyddydau	2019-20

	DCMS: Cyflogaeth, Diwydiannau Creadigol Cymru Cymru Greadigol, 2019 a 2020			
16	Arolwg Ymwelwyr Tymor Brig Cadw	Cadw	Treftadaeth	2022
17	Rhwystrau i ymweld â safleoedd treftadaeth	Cadw	Treftadaeth	2022
18	Ymchwil Cymunedol Mynachlog Nedd	Cadw	Treftadaeth	2023
19	Arolwg Ymwelwyr yr Haf	Cadw	Treftadaeth	2018
20	Arolwg Ymwelwyr Tymor Ysgwydd	Cadw	Treftadaeth	2018
21	Boddhad Ymwelwyr ac Amser Trigo	Cadw	Treftadaeth	2014
22	Gwerthfawrogi Amgylchedd Hanesyddol Cymru	Cadw	Treftadaeth	2010
23	Adroddiad Ehangu Ymgysylltiad	Cyngor Celfyddydau Cymru ac Amgueddfa Genedlaethol Cymru	Amgueddfeydd Y Celfyddydau	2021
24	Adroddiad canfyddiadau ac argymhellion	Cyngor Celfyddydau Cymru ac Amgueddfa Genedlaethol Cymru	Amgueddfeydd Y Celfyddydau	2021
25	Adroddiad Undeb Gwrth Hiliol Celfyddydau Cymru	Cyngor Celfyddydau Cymru ac Amgueddfa Genedlaethol Cymru	Amgueddfeydd Y Celfyddydau	2022
26	Adroddiad Blynyddol y Cynllun Cydraddoldeb Strategol	Cyngor Celfyddydau Cymru ac Amgueddfa Genedlaethol Cymru	Y Celfyddydau	2020-21
27	Adolygiad wedi'i deilwra o Lyfrgell Genedlaethol Cymru	Llywodraeth Cymru	Llyfrgelloedd	2020
28	Astudiaeth Effaith Economaidd a Phecyn Cymorth AIM (2019)	Cymdeithas Amgueddfeydd Annibynnol	Amgueddfeydd	2019
29	Arolwg Diwydiant Cymru Greadigol	Cymru Greadigol	Y Celfyddydau	2022
30	Data Darganfod Cynulleidfa	The Audience Agency	Amgueddfeydd Y Celfyddydau Treftadaeth	amherthnasol
31	Ceisio sicrwydd: Ciparolwg o amgueddfeydd	Cymdeithas Amgueddfeydd Annibynnol	Amgueddfeydd	2022
32	UK Heritage Pulse: Arolwg 1	Cronfa Treftadaeth	Treftadaeth	2022
33	UK Heritage Pulse: Arolwg 2	Cronfa Treftadaeth	Treftadaeth	2022
34	Gwaith Sgrin 2020: Sgiliau ac arloesedd yn y dyfodol ar gyfer y Sector Sgrin ym Mhrifddinas-Ranbarth	Prifysgol De Cymru a Clwstwr	Y Celfyddydau	2020

	Caerdydd			
35	Arolwg Sgrin Cymru 2021	Prifysgol De Cymru a Cymru Greadigol	Y Celfyddydau	2021
36	Maint a chyfansoddiad y diwydiannau creadigol yng Nghymru	Clwstwr	Y Celfyddydau	2019
37	Deall Cymdeithas - Prif Arolwg	Deall Cymdeithas	Amgueddfeydd Y Celfyddydau Llyfrgelloedd Archifau Treftadaeth	2013-14
38	Deall Cymdeithas - Ieuenctid	Deall Cymdeithas	Amgueddfeydd Llyfrgelloedd Treftadaeth Y Celfyddydau	2020-21
39	Diwydiannau creadigol, diwylliannol a digidol	ONS	Amgueddfeydd Y Celfyddydau Llyfrgelloedd Archifau Treftadaeth	2021

Dolenni i'r ffynonellau

1. Arolwg Ymwelwyr Cymru: 2019
2. Arolwg ymwelwyr Cymru 2019: ymwelwyr ag amgueddfeydd ac ardaloedd o ddiddordeb hanesyddol
3. Arolwg Cenedlaethol Cymru: diwylliant a'r iaith Gymraeg
4. Spotlite ar amgueddfeydd 2016
5. CIPFA - Archive Services Statistics 2017/18 Actuals
6. CIPFA - Public Library Statistics 2020/21 Estimates and 2019/20 Actuals
7. Adroddiadau blynyddol y gwasanaeth llyfrgelloedd 2017 i 2018
8. Cyngor Celfyddydau Cymru - Arolygon Blynyddol
9. Cyngor Celfyddydau Cymru - Arolygon Blynyddol
10. Cyngor Celfyddydau Cymru - Arolwg Portffolio Celfyddydol Cymru
11. Archives and Records Association - Sector Surveys and Reports
12. Archives and Records Association - Sector Surveys and Reports
13. Association of Leading Visitor Attractions (ALVA) - Resources
14. DCMS Sectors Economic Estimates
15. Ad hoc statistical analysis: 2022/23 Quarter 1
16. Arolwg Ymwelwyr Tymor Brig Cadw: 2022
17. Rhwystrau i ymweld â safleoedd treftadaeth: 2022
18. Ymchwil gymunedol Abaty Nedd: 2022
19. Ymchwil Cadw

20. Cadw - Ymchwil Ymwelwyr Eraill
21. Cadw - Ymchwil Ymwelwyr Eraill
22. Cadw - Gwerthfawrogi Amgylchedd Hanesyddol Cymru
23. Adroddiad Ehangu Ymysylltiad - Richie Turner Associates
24. Recognition empowering people - Adroddiad canfyddiadau ac argymhellion
25. Adroddiad Welsh Arts Anti Racist Union
26. Cynllun Cydraddoldeb Strategol: Adroddiad Blynyddol 2020-2021
27. Adolygiad teilwredig o Lyfrgell Genedlaethol Cymru
28. AIM Report and Toolkit
29. Arolwg Diwydiant Cymru Greadigol: 2022
30. The Audience Agency
31. AIM - Seeking Certainty
32. Heritage Fund
33. Heritage Fund
34. Clwstwr - Gwaith Sgrin 2020
35. Screen Survey Wales 2021
36. Clwstwr - Y diweddaraf am yr adroddiad: Maint a chyfansoddiad y Diwydiannau Creadigol yng Nghymru yn 2019
37. Understanding Society
38. Understanding Society
39. ONS - Creative, cultural and digital industries